

ØKT NASJONAL KONTROLL

1 Økt nasjonal kontroll

2 «... i det Øieblik, at al Magt og Kraft samles her i denne Sal til Afgjørelse af Samfundets
3 høieste og vigtigste Anliggender, gaar der en stor Vækkelse ud over Landet.»

4 - Johan Sverdrup i Stortinget 8. mars 1872

5

6 Senterpartiet ønsker et Norge med små forskjeller. Et Norge preget av tillit og samhold.
7 Et Norge med levende lokalsamfunn fra nord til sør. Et land der hver og en av oss skal bli
8 lyttet til og gis reell innflytelse over sitt lokalsamfunn og landet vi er glad i. Dette er kun
9 mulig i et sterkt og reelt folkestyre.

10 I et folkestyre må norske folkevalgte både stå til ansvar for, og ha reell styring over
11 samfunnsutviklingen. Folket i Norge må vite at stemmer på ulike partier fører til ulike
12 veivalg. Dersom folk opplever at deres stemmer ikke fører til forventet utvikling, må de
13 kunne holde landets folkevalgte ansvarlige for utviklingen. Dette vil imidlertid kun
14 fungere dersom landets folkevalgte har reell myndighet til å ta avgjørelser som fører
15 landet i lovet retning, og at beslutningsmakten faktisk ligger i Stortinget.

16 Den viktigste og mest grunnleggende oppgaven for enhver nasjonalstat, er å sikre egne
17 borgeres trygghet. De siste tiårene har vi sett en tendens til at produksjon er flyttet ut av
18 mange vestlige land og samfunnskritiske produkter er blitt avhengige av lange og
19 globale forsyningslinjer. De siste års kriser har imidlertid vist hvor sårbart et land er,
20 dersom det mangler sikker tilgang til mat, medisiner, energi, vital kompetanse og
21 arbeidskraft. Senterpartiet mener sterkere nasjonal kontroll over en del grunnleggende
22 samfunnsområder er nødvendig for å øke tryggheten til folket i Norge.

23 For Senterpartiet er det åpenbart at heller ikke folkestyret i Norge kan fungere, dersom
24 Norge ikke har nasjonal kontroll over vitale samfunnsområder. Det er for eksempel ikke
25 mulig å sikre at norske borgere, både i dag og i fremtiden, har makta til selv å bestemme
26 landets framtid, uten fysisk kontroll over eget territorium. Dette må sikres gjennom en
27 kombinasjon av et sterkt nasjonalt forsvar, gode politi- og tollfunksjoner, og norsk NATO-
28 medlemskap.

29 Norske borgere har heller ingen reell trygghet, dersom de ikke er sikret tilgang på nok
30 og trygg mat. Den eneste måten norske folkevalgte kan gi denne tryggheten til landets
31 borgere, er gjennom en løpende styrking av nasjonal matproduksjon, nasjonale matlagre
32 og en vel gjennomtenkt beredskapspolitikk.

33 Sikker tilgang på energi er avgjørende for at et moderne samfunn skal fungere. Rikelig
34 tilgang på konkurransedyktig, ren og rimelig energi er også nødvendig for å kunne ta
35 vare på norske arbeidsplasser, norsk industri og den norske velferdsstaten. At norske
36 folkevalgte styrer energipolitikken i Norge – altså sikrer nasjonal kontroll over den – er
37 avgjørende for å kunne bevare tilliten mellom folket og de folkevalgte i Norge.

38

39 Eierskap og kontroll over norske naturressurser

40 I Norge har vi lyktes med noe relativt få land har klart: Hele folket har fått glede av
41 landets naturressurser. Dette hadde ikke vært mulig uten en bevisst politikk av

1 stortingsflertallet som har sikret nasjonalt eierskap til og nasjonal kontroll over
2 naturressursene.

3 Hva for et Norge ville vi hatt i dag, om vi hadde solgt ut våre fossefall? Om vi hadde latt
4 EU ta kontroll over norsk fisk? Eller om vi lot utenlandske kapitaleiere kjøpe så mye
5 norsk jord og skog som de selv ønsket? Eller om vi lot internasjonale selskaper ta
6 kontroll over vår olje og gass? Svaret på alle disse spørsmålene er at vi ville hatt et
7 fundamentalt annerledes land. Vi ville hatt et land der norske borgere både var fattigere
8 og hadde langt mindre innflytelse over samfunnsutviklingen i eget land.

9 Norske fossefall. Norsk jord og skog. Norsk olje og gass, fisk og norske havarealer. Alle
10 disse naturressursene har vi, som følge av politiske veivalg og kamper, bevart nasjonalt
11 eierskap til. Konesesjonslovene har hatt stor betydning for å sikre lokalt og nasjonalt
12 eierskap i Norge. Konesesjonslovene er derfor noe av det aller stolteste ved norsk historie.
13 De har sikret at hele folket har fått glede av naturressursene, ikke bare utenlandske
14 kapitaleiere og en liten elite i vårt eget land. Senterpartiet vil at Norge skal bruke
15 lærdommen fra egen historie, og styrke det nasjonale eierskapet og kontrollen over
16 egne naturressurser.

17

18 Senterpartiet vil:

- 19 • Styrke konesesjonslovgivningen for skogeiendommer, for å sikre norsk eierskap til
- 20 • norsk skog.
- 21 • Foreta en gjennomgang av lovverket knyttet til småkraft, med sikte på å styrke og
- 22 sikre nasjonalt eierskap i sektoren.

23

24 **Nasjonalt kontroll over norsk kraft**

25 Rimelig energi har vært et grunnleggende velferdsgode for norske husholdninger, og en
26 konkurransefordel som store deler av norsk industri og næringsliv er basert på. For å
27 sikre stabile, rimelige og konkurransedyktige kraftpriser også i framtiden, må det i større
28 grad legges til rette for økt produksjon av fornybar energi og sikres nasjonal kontroll
29 over disse kraftressursene. Vi må ha en utvekslingsstrategi med andre land og ikke en
30 eksportstrategi for strøm. Det norske energisystemet basert på magasinerbar vannkraft
31 skiller seg markant fra det europeiske energisystemet, som for tiden gjennomgår en
32 drastisk endring.

33 På energifeltet vil Senterpartiet forsterke arbeidet med å sikre nasjonale kontroll. De
34 siste to årene har vist oss at det er nødvendig å innføre nye grep. Vi må beholde suveren
35 norsk kontroll over alle avgjørelser med betydning for energisikkerheten. Det norske
36 kraftsystemet må baseres på gjensidig utveksling, ikke netto eksport. Senterpartiet har i
37 regjering sørget for at det ikke skal bygges noen nye kabler ut av Norge. For å hindre
38 ytterligere avgivelse av norsk suverenitet over norsk energipolitikk, sier Senterpartiet nei
39 til EUs fjerde energimarkedspakke. Senterpartiet er mot å gi mer makt over norsk
40 energipolitikk til EU og denne energimarkedspakken vil svekke Norges handlefrihet på
41 energiområdet.

42 Konsekvensene for Norge av å knytte seg tettere til et europeisk energisystem under
43 kraftig ombygging har blitt store. Stabil kraft har i stort omfang blitt erstattet av variabel
44 kraft fra sol og vind. Sammen med manglende stabil forsyning av gass som følge av
45 Russlands krigføring, har dette skapt den kraftkrisen som tydelig viser at det er behov for

1 nye grep for å sikre nasjonal kontroll over dagens kraftressurser, slik at husholdninger og
2 næringsliv i framtiden unngår den usikkerheten som høye strømpriser nå skaper. Krisen
3 har med all tydelighet vist at ny kraftproduksjon raskt må på plass. Et svært viktig grep
4 for å få til dette var regjeringens vedtak om at utbygging av havvind på feltene Utsira
5 Nord og Sørlige Nordsjø II skal skje med kabel til fastlandet, og ikke med kabler som
6 også er knyttet til kontinentet (hybridkabler), som ville kunne øke eksporten av norsk
7 vannkraft. På denne måten blir denne utbyggingen et viktig bidrag til å bedre den
8 nasjonale kraftbalansen.

9 Samlet vil alle de nevnte tiltakene på sikt gi økt strømproduksjon og større nasjonal
10 styring av energisystemet. Likevel har dereguleringen ført til både høyere priser og liten
11 grad av forutsigbarhet etter årtusenskiftet. Det toppet seg med historisk høye
12 strømpriser i 2021 og med en ny topp høsten 2022. Det har ført til store utfordringer for
13 både næringsliv og mange husholdninger.

14

15 Senterpartiet vil derfor ta sterkere styring over strømprisen som rammer norske
16 forbrukere og bedrifter, slik at vi ikke opplever prissjokk på den måten vi spesielt
17 opplevde høsten 2022. Senterpartiet vil bruke skattesystemet, reguleringer,
18 statsbudsjettet og nasjonal politikk, slik at vannkraften disponeres til det beste for norske
19 forbrukere og norsk næringsliv. Målet er å sikre forsyningssikkerhet, mer stabile og
20 lavere strømpriser.

21

22 På kort sikt er en strømutgift som ikke bestemmes av det internasjonale markedet viktig.
23 Senterpartiet vil derfor jobbe for en løsning der politikerne tar tilbake styring over
24 kraftprisen, og gjennom det sikrer forutsigbarhet og et lavere prisenivå for både
25 husholdninger og bedrifter.

26

27 Senterpartiet vil:

- 28 • Jobbe for en sterkere styring av kraftpolitikken og en lavere kraftpris for å
- 29 sikre norske innbyggere og bedrifter lavere strømkostnader
- 30 • Ha en tydeligere regulering av utenlandshandelen med strøm
- 31 • Si nei til EUs fjerde energimarkedspakke
- 32 • Sikre økt nasjonal kontroll med kraftflyten over utenlandskablene for å sikre
- 33 nasjonal forsyningssikkerhet. Norge trenger gjensidig utveksling av effekt, men
- 34 kan ikke være en eksportnasjon når det kommer til elektrisk kraft.
- 35 • Ikke godkjenne nye mellomlandsforbindelser til utlandet i denne
- 36 stortingsperioden.
- 37 • Gjøre endringer i energisektoren som gjør at vi har enda større nasjonal kontroll
- 38 på eierskap, eksport og kapasitet.
- 39 • Elektrifisering av sokkelen skal på sikt skje enten ved havvind eller alternativ
- 40 teknologi slik at industrien på land ikke blir skadelidende.
- 41 • Legge til rette for økt produksjon av fornybar energi
- 42 • Gå gjennom behov og forbruk nasjonalt, og prioritere hardere mellom ulike
- 43 formål, der industri, og omstilling er særlig viktig.
- 44 • At strømmen som hovedregel skal brukes der det gir størst samfunnsgevinst
- 45 • Ha en storstilt satsing på energieffektivisering og satsing på alternative
- 46 energiformer som bioenergi.

1 **Et styrket norsk forsvar i en krevende tid**

2 Forsvaret er et av statens viktigste virkemidler for å sikre suverenitet og frihet. Med krig
3 igjen som realitet i Europa, er det behov for et styrket forsvar. Det Forsvaret vi har må
4 virke i dag. Russlands fremferd skaper uforutsigbarhet og økt spenning også i våre
5 nærområder. Dette krever årvåkenhet fra Norge og NATO.

6 Med Senterpartiet i regjering har vi sørget for at Marinen nå seiler mer, våre fly flyr mer,
7 og at Hæren og Heimevernet øver mer. At Forsvaret har kapasitet til å delta i, og påvirke
8 aktivitet i nordområdene er viktigere enn noen gang. Senterpartiet vil de kommende
9 årene fortsette en betydelig styrking av Forsvaret gjennom bedret finansiering og økt
10 bemanning.

11 Med Senterpartiet i regjering styrket vi Forsvaret med 3 milliarder kroner i strakstiltak
12 våren 2022 for å øke aktiviteten og å styrke beredskapen, særlig i nord.
13 Forsvarsbudsjettet for 2023 er styrket med 6,8 milliarder kroner.

14 Med Senterpartiet i regjeringen har vi styrket Heimevernet. I 2023-budsjettet sikret vi 500
15 flere soldater i HV, samt mer øving og trening. Heimevernet er en viktig ressurs for
16 nasjonal beredskap, og kan raskt være på plass der det trengs, når det trengs. Etter
17 hendelsene i Østersjøen var Heimevernet raskt på plass for å bistå politiet med vakt og
18 sikring av ulike olje- og gassinstallasjoner. Støtten som Heimevernet bisto politiet med
19 var avgjørende for sikre nasjonal kontroll i en spent og uoversiktlig situasjon. Vi må
20 fortsette å styrke Forsvaret og sikre at Forsvaret kan ha høy beredskap og
21 tilstedeværelse også i 2023. Vi må være forberedt på å iverksette ytterligere tiltak
22 dersom sikkerhetssituasjonen skulle kreve det.

23 Det er avgjørende viktig for freden og stabiliteten i Europa at Russland ikke når sine
24 krigsmål. Mellomstatlige spørsmål skal ikke avgjøres med militærmakt. Dette er særlig
25 viktig for Norge som en småstat. Norge har siden Russlands angrep støttet Ukraina med
26 militært materiell. Norges viktigste målsettinger knyttet til krigen i Ukraina er å støtte
27 Ukraina i sin forsvarskamp, hindre at krigen eskalerer, og verne om et fortsatt
28 sterkt vestlig samhold. Ukraina er avhengig av stadige vestlige våpenleveranser og
29 annen støtte også i tiden fremover. Regjeringen er tydelig på at Norge skal støtte
30 Ukraina så lenge det er behov.

31
32 Senterpartiet vil:

- 33 • Styrke Forsvaret og særlig prioritere tiltak som øker den operative evnen raskt
- 34 • Fortsette styrking og oppbemanning i Heimevernet
- 35 • Styrke sivil beredskap
- 36 • Støtte Ukraina i sin forsvarskamp så lenge det er behov

37

38 **Matforsyning**

39 Som nasjon må Norge til enhver tid sikre borgerne tilstrekkelig tilgang til mat. Derfor må
40 nasjonale kornlagre gjenopprettes. Dette vil sikre hele landet matsikkerhet over en
41 lengre periode, samtidig som vi må øke matproduksjon basert på lokale ressurser. Med
42 Senterpartiet i regjeringen vil vi styrke selvforsyningsgraden, sikre tollvernet og innføre
43 beredskapslagring av matkorn.

44 Verdens matforsyning er under press. Krigen i Ukraina, en av verdens største
45 produsenter av korn, mais og matolje, utfordrer globale matpriser. Det samme gjør svake

1 avlinger på grunn av klimaendringer i andre store produsentland. Utfordringer i tilgangen
2 på kunstgjødsel på grunn av mangel på nødvendige råvarer fra Russland og Belarus,
3 samt økte priser på gass, gjør at verden potensielt står overfor en matproduksjonskrise.
4 Situasjonen har tydeliggjort hvor sårbare vi er ved forstyrrelser i globale forsyningskjeder
5 i mat. Det viktigste Norge kan gjøre for å trygge vår matsikkerhet, er å styrke norsk
6 matproduksjon. Dette skal gjøres gjennom å sikre en langsiktig bedring av
7 lønnsomheten i landbruksnæringa og betydelig økte investeringer både i husdyr og
8 planteproduksjonen.

9 Under 1. verdenskrig opplevde Norge en sterk knapphet på korn. I Statens
10 Kornforretnings beretning for 1928-1953, kan man lese at denne knappheten forårsaket
11 panikk hos store deler av befolkningen. Den opphissede stemningen blant folk ga seg
12 blant annet utslag i oppløp til uroligheter i flere byer. Dette gjorde at statens
13 Kornforretning ble opprettet i 1928 og i 1940 var kornlagrene breddfulle og Norge hadde
14 kornlager for 12 måneders forbruk fram til 1990-tallet

15 På mange måter ligner situasjonen i dagens Norge den man hadde for over hundre år
16 siden, før 1. verdenskrig brøt ut. Norge har de siste årene stått uten kornlager,
17 silokapasitet, men har en kornproduksjon som er høyere i forhold til forbruk enn den
18 gang. Det betyr at vi nå kan oppnå samme trygghet med kornlager for om lag 6 md

19

20 Senterpartiet vil:

- 21 • Opprettholde importvernet for norsk jordbruk ved aktiv bruk av tollbestemmelser.
- 22 • Innføre nasjonale matlagre av korn i løpet av 2023. Dette bygges slik at det også
- 23 styrker norsk kornproduksjon og -logistikk.
- 24 • Fortsette styrkingen av norsk matproduksjon gjennom aktive politiske grep.
- 25 • Tette inntektsgapet mellom jordbruket og andre grupper i samfunnet i samarbeid
- 26 med partene i jordbruksavtalen.
- 27

28 **Digital sikkerhet og kontroll på grensene**

29 Både teknologiske og sikkerhetsmessige endringer gjør det i dag nødvendig med en
30 grundigere gjennomgang av spørsmål knyttet til nasjonalt eierskap og kontroll, spesielt
31 når det gjelder viktig infrastruktur. Infrastruktur som veier, havner, flyplasser og jernbane,
32 via bredbånd og telekom, til energi og vann, er vitale sektorer. Evnen til å sikre disse
33 sektorene er avgjørende for å holde samfunnet i gang dersom en krise skulle oppstå.
34 Det er en betydelig risiko for at bedrifter fra enkelte land kan brukes til blant annet
35 etterretningsformål.

36 Det er et klart mål for Senterpartiet å styrke den nasjonale kontrollen med kritisk digital
37 kommunikasjonsinfrastruktur, som mobil- og bredbåndsnett. Et viktig virkemiddel kan
38 være å oppdatere sikkerhetsloven slik at norske myndigheter får bedre oversikt over
39 endringer i eierskap i norske virksomheter, og at det blir enklere å stanse uønskede salg
40 til fremmede aktører. Senterpartiet og regjeringen vil også sikre oversikt over uønsket
41 økonomisk aktivitet for bedrifter som ikke er underlagt sikkerhetsloven, og har satt ned
42 et offentlig utvalg om screening. Senterpartiet vil styrke bruken av leverandører av vital
43 infrastruktur fra allierte land og sikre at vital industri ikke selges til kapitaleiere fra land
44 Norge ikke har sikkerhetssamarbeid med.

45

1 **Arbeidsmarked og kompetanse**

2 Samholdet og folkestyret i Norge er avhengige av felles arenaer og felles språk. Det er
3 ingen andre land i verden som kan ta ansvar for å bevare det norske språket i Norge.
4 Senterpartiet vil bidra til å styrke norskandelen i doktorgradsutdanning i naturvitenskap
5 og teknologi for å sikre nødvendig kompetanse og omstillingsevne til industrien og øvrig
6 næringsliv. På samme måte finnes det ingen andre land som kan ta ansvar for at Norge
7 til enhver tid har tilgang til den kompetansen og erfaringen som trengs for at vårt eget
8 arbeidsmarked skal fungere. Oppbygging av utdanningskapasitet på felt der det er i dag
9 er kompetansemangel må ha høy prioritet. Det er i dag særlig store behov innenfor blant
10 annet helse- og sosialfag, IKT/teknologi og teknologifag. Det er særs viktig å føre en
11 utdanningspolitikk som sikrer at lokale kompetansebehov dekkes i hele landet.